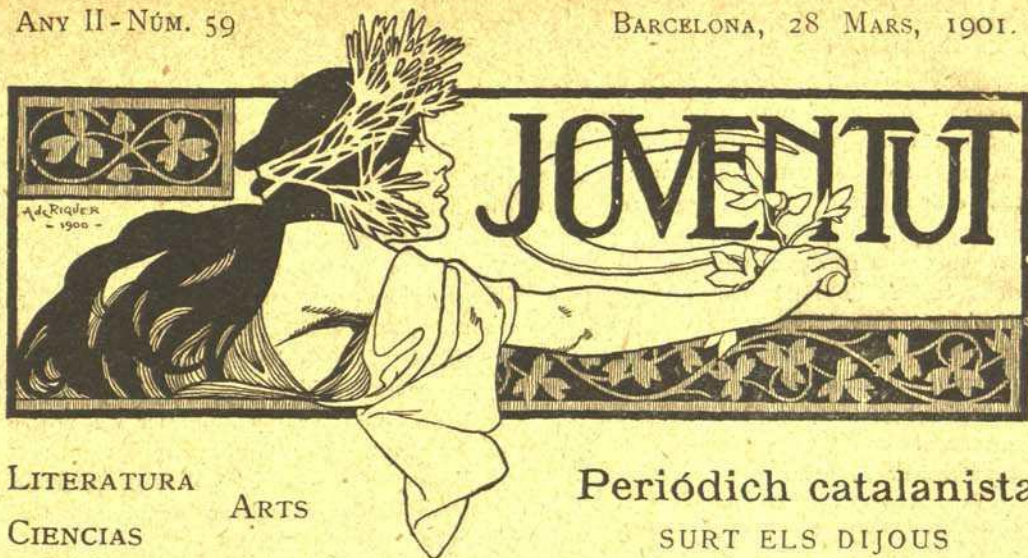

LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOURS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT... 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS... 40 »

» » SENSE FOLLETINS... 25 »

SUMARI:

TEXT: Recort de la vinguda d'en Krüger, per F. Pu-
jula y Vallés. — Fer Glència es fer Patria, per Ri-
cart Portella. — Per què'm vaig posar barret de
copa, per Joan Brull. — Fantasia profètica (?), per
G. Zanné. — La nina encantada, per Ignaci Soler
y Escofet. — Segona y última, per Joan Bardina.
— Punt final, per Trinitat Monegal. — A propòsit
del «Tristan», per Joaquim Pena. — Teatres, per
Emili Tintorer. — Novas.

GRABATS: La nina encantada (il·lustració), per
F. Sardá.

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossèn Jacinto Ver-
daguer. Plech 12.

QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRELS MORTS...
per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 12.

**RECORT DE LA VINGUDA
D'EN KRÜGER**

Mentres el pobre pelegrí, pare d'un poble
gran de cor, s'anava acostant a n'aixó qu'a-
nomenan cervell, d'Europa, y en l'ayre ana-
van retrunyint, engrandintse cada volta més,
els crits dels homes honrats, allà baix, a
la terra, la llaga de la mateixa ferida fiblava,
y'ls brassos s'extenian aplaudint, per'abras-
sar, pera signar, ab una estreta d'adhesió, que
no es ell sol sufrint la gran desgracia. Y un
acte gran s'elaborava: l'acte de la simpatia,
del amor dels individus, dels individus co-
lectius; y aqueix acte havia de portarlo a fi la
Unió Catalanista, ver rusch de foras vitals,
que esperansat per la grandesa de la idea, ni
s'ha entregat encara ni viu d'altra sava que

la de la llibertat, únich dols such que fa flo-
rir els tronchs de las nacionalitats.

El Missatge de la *Unió* endressat al quefe
invencible del Sud-Africa, havia d'ésser la
má d'un germá extesa al germá; havia d'es-
ser el batech del pit d'un poble que, aymant-
se a si mateix, fa vessar l'amor fins a refres-
car la febre dels seus semblants que sufren-
xen; junta sas llàgrimas d'indignació a las
dels altres; junta a la d'ells las foras del seu
cervell y del seu cor, únicas foras que se li
consenten perque encara cap tirá no ha tro-
bat el problema de posarhi cadenas...

Quan portarem el Missatge, l'Hermen An-
glada y jo, durant el camí ni una sola pa-
raula va sortir de nostres llabis. Quelcóm de
gran ens voltava en aquells moments, un
ambient de fervor ens enmudia; la pensa,
alashoras, estava lluny de nosaltres. Ana-
vam cap aquell venerable home, y fins
ell mateix ens desapareixia pera fer pas al
paisatge de sa terra... els masos cremats, las
llars desertas, la sanch tacant las fèrtils pla-
nuries, y'ls corbs volant, voltant els cims
dels inaccessibles puigs; els homes escam-
pats arreu, disgregadas las familias, y en
llengua extranya ressonant per las valls las
veus de destrucció, y nuvoladas de sers bar-
bres aixafant la terra a llur pas, y las flames
de las antorxas com llenguas malehidas atan-

santse a llepar els murs de las masias... Y anavam cap aquell home vell, encarnació del sér sobre qui tants mals recauen; aquell germà nostre, donchs els que sofreixen y no s'entregan son els nostres germans; aquella víctima de la fins ara eterna organització del món...

Y'l cotxe que'ns duya anava serpejant pels grisos carrers de París. Las altas casas, el cel color de plom, las foscas aceras, la pluja que com un plor etern anava cayent pausadament... tot era gris, gris d'esperit, com si pressagiés malaventura pera l'hoste honrat; com una atmósfera vaga que'ns voltava y'ns aclaparava més y més...

A nosaltres ens semblava que veniam de més lluny. Aquells mots d'un poble que duyam y anavam a entregar, sentian; sentian al romani aixafat de nostras montanyas, y'ns parlavan de las vermellas flors dels camps de blat de casa, que s'obran com besant al cel, com llabis rojos; y'ns duyan remors de músicas apagadas, melodias de cants de la llar, espurnejats pels espetechs de la llenya que hi crema. Veniam del tros; del tros de terra sempre conreuada, feconda sempre, jamay erma; d'allà ahont els germans sospiran guaytant endavant, de vergonya que'ls avis, sabis y forts, no plorin per ells; veniam d'allà vora las blavas ayguas del Mediterrá que nostres baixells solcaren escampant arreu nostra sabiesa y honradesa...

Quin doll de goig estimar als que sofreixen! La mà d'aquell home gran estreta en nom d'un poble honrat, era la Humanitat vivint sa recta vida d'amor.

L'acte complet, en el cor d'aquell ciutadà lliure, sens haverla vista nostra terra, però ab la visió que fa nàixer y endevinar l'afeció, hi niuharian tal volta las flayras de nostras montanyas, las armonias dels boscos del Canigó, els cants de nostres rabadans, la eterna fumerola de nostra producció y'ls esclats dels cervells vitals y lliures d'un poble qu'anyora sa fortaleza per'aixecar als vensuts y aclaparar als barbres absolutistas... Y unas notas rodavan per nostres cervells, prenyadas d'esperansa... «¡Tornará a ser rica y plena!...» Semblava que venian de lluny... y que s'acostavan engrandintse...

F. PUJOLÀ Y VALLÉS.

París, desembre, 1900.

FER CIENCIA ES FER PATRIA

Com la opinió de la joventut intel·ligent pot influir molt directament en la educació y millorament d'un poble, per ésser ella la que deu formar l'element directiu de la societat de demà, y per lo mateix ab suficient autoritat pera propagar é infiltrar al cervell del poble llurs propies opinions, á ella particularment y en general á tots els catalanistas dirigeixo aquestas ratllas, quin únich propòsit es remarcar la relació existent entre la inferioritat intel·lectual y científica de nostre poble y'l menyspreu que sofreixen nostras llibertats, pera deduhirne després quelcòm práctic y d'utilitat pel renaixement de Catalunya.

La producció científica á Catalunya, per no parlar d'altras regions de pitjor condició, es excessivament escassa, casi bé negativa; ens nodrim exclusivament de ciencia forastera francesa ó alemanya que'ns arriba en forma de traduccions no sempre ajustadas ab fidelitat al original. El trevall experimental y d'observació, ó de laboratori, é interpretació dels fets, se reduheix ab contadas excepcions á reproduhir lo que diuen las obras y revistas de paissos més pensadors y productius; aquí la ciencia tot lo més s'interpreta y assimila, no floreix ni germina.

Malgrat els moderns medis ràpids de comunicació, las ideas arriban ab considerable retràs, la opinió científica nostra acostuma anar endarrerida un parell d'anys comparada ab la consemblant del extranger; hi há aquí alguns homes científichs, els que més suran dins sa especialitat, que ràpidament assimilan els invents é ideas de novissima publicació, mes el conjunt de tècnichs, enginyers, metjes, quimichs, etc., encara que prompte tingan noció d'un invent no's poden atrevir á posarlo en práctica, ó per falta de convicció de sos veritables resultats ó perquè'ls hi manca'l coneixement detallat del fet ó idea innovats ó'ls medis pera sa aplicació.

Aqueix es l'estat del element intel·lectual de Catalunya; la totalitat del poble, sobre tot fora de ciutat, se caracteriza pel seu rutinisme y estacionament, essent sa instrucció y educació casi igual á la que tenian nostres antecessors de dos sigles enrera.

Els fets esmentats son per tothóm cone-

guts, mes pocs son els qui reconeixen sa transcendent importància, puig deuen considerar-se, segons ja he indicat, com causa fonamental de nostre endarreriment social y també de nostre esclavatje. Si'l poble català ab quelcòm contribuís al avensament de la humanitat ó de la ciència, ó bé's penetrés y visqués tot ell de sas modernes idees y adquisicions, no's faria esperar gayre sa redempció, puig es impossible enderrocar y sotmetre al poble que té noblas y fermes conviccions y propia personalitat intelectual.

Pera que un poble puga gaudir totes sas llibertats, es indispensable que se'n fassi mereixedor per sa instrucció, y no ho mereixerem els catalans mentres nostre nivell comú intelectual estigui tan per dessota dels països de civilització superior.

El progrés de la ciència du agermanat l'avens de las arts é industrias fillas d'ella. Si fessim ciència, la industria, agricultura y comers pujarian de nivell, y sos productes anirían ahont van els de nacions més cultas, y competint ja ab ellas, seríam més forts y ríchs perque seríam més instruïts. Si material é intelectualment ens nivellessim ab els pobles del centre d'Europa y Nort d'América, seria alashoras ja un fet nostra llibertat, y s'imposaria, vulguis no vulguis, nostra Patria malhaurada als pobles qu'avuy ens esclavisan. Fent Ciència indiscutiblement fariam Patria.

Actualment sembla que'ls catalans intencim imposarnos per nostre art. S'esperonan fortament els artistes catalans y's conreuhan ab afany las bellas arts, creyentse potser qu'es el millor medi pera fer renáixer Catalunya y deslliurarla de llur abatiment y esclavatje. No hi há dubte que l'art ennobleix els sentiments y quant es molt superior dignifica y enlayra'l nom de sa Patria.

Mes el positivisme avuy dominant, exigeix dels pobles que volen ésser lliures, sigan deserts d'enteniment y mascles de voluntat, aprecia més el groller producte material ó'ls fruïts d'inmediata utilitat de la inteligencia, que las refinadas produccions del sentiment y fins que la més sublim y hermosa concepció estètica.

L'art fa moralment superiors als homes, mes no'ls fa forts: per lo tant, ell sol no pot

redimir y deslliurar un poble. Avuy la ciència deu anteposarse al art, y seria de somniadors pretendre lo contrari.

Si per rahons étnicas volguessim explicar las preferents aficions artísticas dels catalans d'ara, trobaríam, bé es veritat, que la rassa llatina ha sigut la que més ha impulsat l'art en totes sas bellas manifestacions, mes també quans s'ha endarrerit massa l'intelectualisme ó l'esperit científich d'un de llurs pobles, s'ha menyspreuat y fins ha perillat sa llibertat. Nostra vehina França es també llatina, y actualment, sense descuydar l'art, llurs treball intelectual y moviment científich son activíssims, casi igualats als dels pobles germànichs, demostrantnos qu'als llatins no'ns mancan aptituds pera conreuhar la ciència.

Interessa, donchs, cercar medis pràctichs pera promoure'l millorament intelectual de tot el poble català, tant de la gent del camp com de ciutat; mes pera conseguir aixó no hem pas de perdre temps demanant protecció forastera. Nosaltres mateixos tenim foras, si no suficients, molt poderosas per anar establir, allí ahont poguessim, escolas elementals catalanas y altres centres d'instrucció més superior, que montats á semblansa de las escolas d'Alemanya y Suïssa, farien un preuhadíssim y senyalat servey á nostra Causa.

La iniciativa particular, individual ó colectiva, existeix á Catalunya, encara que no gayre extensa, per altres fins de menys utilitat. Convé fomentat aquestas iniciatives, agermanar y acumular totes nostras foras, pera que poguém educar en català la voluntat del poble, perfeccionar sos sentiments, instruhirlo y ferlo pensar en català, evitant al mateix temps que's gastin com ara nostras foras en teorias é idealismes de fins perillous quan la Patria no está encara constituïda.

Hora es ja que'l Catalanisme y sa prempsa's proposin empresas pràcticas y comensin campanyas que dretament vagin envers la consecució d'un fi de resultat positiu pera nostra Causa, y compatible ab el vigent y ruïnós estat polítich.

Urgeix pera Catalunya que tots els que's tinguin per dignes fills d'ella, s'apleguin pera la instauració d'escolas catalanas que desper-

tin la inteligencia adormida de molts milers de catalans, donantlos a coneixe la vida de la societat moderna y la historia de sa Patria, y no hi há dubte que alashoras, més que may, brollaria de llurs cors espontani y ab entussiasme l'anyorat sentiment de llibertat.

RICART PORTELLA.

PER QUÉ'M VAIG POSAR BARRET DE COPA

Eran, poch més ó menos, las vuyt del demati, y jo estava encara endormiscat, quan de sobte vaig sentir la veu d'en Ramón Padró, que'm cridava:

—Apa, llévat, que ja es tart!—

La veritat, aquestas paraulas me varen extranyar, y més va extranyarme encara la presencia al meu quarto, en aquellas horas, d'en Padronet; ell que's llevava sempre més tart que jo!

¿Qué passava, donchs? ¿Que potser se calava foch?... Y, mitj obrint els ulls, vaig véurel passejantse amunt y avall del meu quarto, nirviós, ab un ayre que no li coneixia, mentres deixava anar paraulas y més paraulas d'aquell vocabulari tan caracteristich d'ell.

—Apa, llévat! Ja'n tens de sort, ja! Si al meu germá ó á n'a mi'n's hagués succehit una cosa semblant á la teva edat, qui sab ahont hagueram arribat! Sembla mentida qu'encara dormis!

—Peró ¿qué passa? ¿Qué hi há?

—Ah! Es veritat qu'encara no'n sabs res! No t'ho vaig voler dir, porque com que ja't conech... Donchs ja ho veurás lo que passa. Avuy á las onze del demati la infantá Eularia'ns espera. El dijous vaig rebre la carta; te vol coneixe, y avuy es el dia de l'audiencia. Ab aixó ja't pots llevar.—

Si m'hagués caygut una galleda d'aygua gelada sobre'l cap, no m'haguera fet pas més efecte que aquellas paraulas. Jo anar á palacio á veure á la infantá! Jo!... Y, ab una cama fora del llit, me mirava tot esglayat á n'en Padró, qui, al notar el meu espant, va dir:

—Bueno, bueno; llévat y réntat, y ja'n parlarém quan surtis.—

Y va anarsen del quarto, y jo'm vaig llevar y rentar sense saber lo que'm feya, preo-

cupat ab lo de la infantá. Danthi voltas y més voltas, vaig anarme recordant de que algún temps enrera la infantá m'havia comprat un quadro per mediació d'en Padró; però com se m'havia d'haver acudit may que jo tindria de parlar ab aquella gent d'una classe tan diferent de la meua!...

Per fi vaig sortir del quarto, y'm vaig trobar ab en Padró, que's passejava amunt y avall del pis parlant com sempre sense parar may, repetint cent vegadas las mateixas paraulas. La seva senyora y las criaturas me miravan com á un ser privilegiat.

Alashoras varen comensar els treballs més grossos. Me varen emprobar un frach vell d'en Padró á pesar meu. donchs jo ni volia emprobármel ni volia anar á l'audiencia.

No havia pas demanat que m'hi portessin á palacio! Donchs que hi anés ell tot sol! Però ca! Ni'ls mils! La festa's feya per mi; havia d'anarhi; la carta era terminant: á las onzel.

Quina angunia, Deu meu! Al ultim vaig dir que si de cas hi aniria ab americana tal com anava vestit... Tampoch, impossible! Per fi varem acordar d'arribarnos á l'Aguila á comprarme una levita. (Quina levita! Després d'aquell dia memorable'm vaig adonar de lo malament que m'anava.) La senyora d'en Padrós va rissarme'l cabell, porque de barba encara no'n tenia... Els hi asseguro que'm van arreglar com si hagués d'anar á la professó; y pera més martiri'm van posar guants y un barret de copa, que no n'havia dut may y que per sort no n'he tornat á portar may més.

Ja havia comensat aquell Calvari. Al arribar al carrer, fou tal mon espant, que vaig tornar á ficarme á la escala. Aquell barret de copa'm pesava d'una manera!... Me semblava que tothóm ho veyia que no era meu. En Padró va haver d'anar á buscar un cotxe, porque d'altra manera jo no hauria pas sortit. Y, tot rodolant cap á palacio, quan una suhor se me'n anava l'altra ja'm venia. Per molt qu'ell me prediqués qu'era una gran sort pera mi, la meua angunia anava creixent. Prou me va retreure, de las novelas que jo havia llegit, els passatjes semblants á aquell en que jo'm trobava alashoras; però res hi valia. Pera colmo d'infortuni, va dirme que jo havia d'ésser el primer en dirigir la parau-

la á la infanta... ¿En volen de treballs? Vinga ensajarme mentalment discursos y més discursos!

En aquest estat vaig arribar á *palacio*. Recordo vagament que varem pujar unas escalas molt amplas y fredas (aquella fredor de tots els edificis públics), y arribarem á una sala hont hi havia uns banchs de fusta. Allí varem asséurens, perque encara no era l'hora de l'audiencia. Tot lo que'ns voltava semblava humit, com abandonat. En la sala vehina hi havia una mena de militar ab una llansa, que devia ésser un *alabardero*, y... res més. Tot era quietut y fredor. Y ab tot y aquella fredor, l'interior meu era un volcá; el cap me bullia; me sentia la suhor entre mitj dels guants, aquells ditxosos guants que'm feyan tanta nosa.

Al cap de poca estona va entrar una senyora á qui jo ja coneixia per haverla vista á casa d'en Padró. Era la comtesa de Llorente, senyora ja de certa edat, camarera de la infanta. Aquella senyora, al veurem tan espantat, procurá calmarme. Recordo las sevas paraulas:—«*Anímese V.; no es nada.*»—

Ens quedarem sols altre cop. No's sentia res més que'ls passos del *alabardero*. Aquell silenci'm queya assobre... Ab quin gust hauria fugit!...

Tot d'un plegat vaig sentir la veu del meu acompanyant:

—Apa! Aném!—

Vaig aixecarme sense saber lo que'm feya, vaig veure una porta oberta (que á la *cuenta* l'havia obert aquell home de la llansa), en Padró va donarme una petita empena y... varem entrár.

—*Aquí le presento el muchacho*— va dir en Padró.

Y'm vareig trobar devant de la infanta, qu'anava vestida de blau y tenia un bras apoyat en una especie de consola daurada, en posició de retrato de reyna encarregat per algún centre oficial. Y ab tot aixó, y á pesar del meu espant extraordinari, vaig parlar, si senyor, encara que may he pogut saber lo que vaig dir. Sols recordo qu'ella va contestarme que *tenia mucho talento y merecia más que lo poco que ella habia hecho por mí*. Després ens va fer seure: en Padró á la seva esquerra, jo á la dreta, y la comtesa de Llorente devant de nosaltres tres.

Oh, musas, si'm volguessiu inspirar! Si jo pogués escriure paraula per paraula tot lo que *varen dir* en aquella memorable entrevista!... Perque lo qu'es jo no vaig pas obrir la boca pera res; aixis es que no vaig fer altra cosa qu'observar. No'm cansava de mirar, encara que dissimuladament, á aquella noya d'una esfera tan superior á la meva. No era molt guapa, però jo la trobava d'una gran distinció. Las sevas mans, particularment, m'encantavan, semblantme un prodigi d'elegancia. Molt blanques, ab un color anacrat deliciós. Els dits s'anavan afinant, y tornant-se de color de rosa cap á las extremitats, y las venas eran d'un blau transparent que'm recordavan aquellas mans de Maria de Médicis del retrato pintat per en Rubens que hi há al museu del Prado.

Entre tant, en Padró y la comtesa anavan parlant, y en menos de mitj'hora varen tractar de tot: de pintura, d'escultura, de cerámica y fins de música; y aquí va ésser ahont en Padró va lluhir totas sas facultats, atrevintse fins á cantar un tros del tercer acte dels *Hugonots* ab una veu molt desafinada, pera fer comprendre á la infanta lo bé qu'estava aquella escena *de color*. Jo'm creya estar somniant.—Quina barra!—pensava.

Per fi la infanta, cansada de sentir tantas bestiesas, ó bé perque tenia altra feyna, se va aixecar, y tots varem fer lo mateix. Al despedirme'm va dir que sempre que necessités alguna cosa de la familia Borbón, faria per mi tot lo que podria. Y de reculons varem sortir de la cambra, y per sort meva sense topar ab cap moble.

Cóm vaig respirar, una vegada fora! Ab quin gust me vaig treure'ls guants! Quin delit tenia, tot baixant las escalas, y qué bé'm trobava quan ens varem ficar al cotxe!... En Padró plorava, sense parar may d'enrahonar segons la seva costúm.

—Ja ho veus cóm has comensat la teva carrera: l'has comensada com molts l'acaban. Oh! Si'l meu pobre germá en Tomás, que al cel siga, hagués tingut la teva sort, ¿ahont hauria arribat, ahont? Ara lo qu'has de fer es deixarte de totas aqueixas ideas tan estranyas que tens, y ademés has de parlar sempre bé de la familia Borbón.

—Li asseguro—vaig contestarli, molt content de que s'hagués acabat aquella comedia,

—que'm penso no parlar may mal d'aqueixa familia; però també li asseguro que no'm posaré may més barret de copa.—

Y fins ara he tingut paraula.

JOAN BRULL.

FANTASÍA PROFÉTICA (?) (1)

Als bons companys de JOVENTUT.

Eram a las acaballas del any 1938 y jo, llest de la feyna que'm donava la direcció del periódich *El Arte Universal*, atravessava la plassa de Catalunya, al mitj de la qual s'al-sava'l magnífich *Teatre-Wagner*, construït mercès a la enérgica iniciativa del venerable crítich Joaquim Pena, director de la revista *Fullas wagnerianas*.

Jo contemplava'l colossal teatre, escena, las nits anteriors, d'escàndols y de crits: els *nyébíts* intellectuals havian *reventat* sense compassió'l *Parsifal*, obra passada de moda y qu'alguns rutinaris de la tayfa d'en Pena s'entossudian a conservar en el repertori, malgrat la violenta oposició de la infancia. Y tan gros havia sigut l'esvalot, que'l digne alcalde don Trinitat Monegal va veures obligat a intervenir, y fins el respectable director del *Diario de Barcelona*, don Oriol Martí, célebre per las dominicals escrites en defensa del poder espiritual dels Papas, acabava d'endressar una severa amonestació als promovedors d'aytals escenas, impropies d'un poble civilisat. La indiscutible autoritat d'aquest periodista y sobre tot, el fart de llenya que'ls *nyébíts* s'havien emportat, feyan preveure'l fi de l'agitació que desde alguns dias corpenia a las familias burgesas y menestralas, únicas qu'encara conservavan tradicions racionals y prudents en qüestions artísticas.

Vidres romputs, closcas de nous, tomàquets xafats, sabatas de criatura y xiulets esquerdatos, jeyan per terra entorn del teatre, despullas gloriosas de la lluyta. Jo recordava'ls meus temps tan pacífichs, temps de discussió honrada y seria, de treball formal y d'entusiasme relatiu, y comparantlos ab els actuals no vaig poder menys d'exclamar, girant els ulls en blanch: *O tempora, o mores!*

(1) Deu nos en guar!—*N. de la R.*

Y'm va tornar a la realitat la veu d'un xicot que cridava:

—El número 432 de *La Nova Infancia*...

Vaig comprarlo, y en la primera plana s'hi trobava l'article que a continuació reprodu-heixo:

«*Un crítich antiquat*.—La formidable *cucurulla* del Brusi, el gran Tintorer, l'antiquat crítich del ridícul periódich JOVENTUT, del qual encara'n conserva las aficions *patumescas*. ha publicat un article ple d'alabansas a l'Ibsen, vell autor noruech de qui ja ningú's recorda. Sols l'afany d'oposarse a la expansió del art nou, encarnat en el novel·lista japonés Kokhadhewilaphrankha, pot moure al *senyor* Tintorer a defensar semblants autors, cayguts de molts anys ensá en descrédit per las sevas tendencias mansas y burgesas.

No s'hi amohini, *senyor* Tintorer; tant es que risqui com que rasqui: l'Ibsen es ben mort, y ni vosté ni en Zanné, el pesadíssim y petulant director del *Arte Universal* (vosté en catalá y ell en castellá) podran tornarli la vida.

Y aprofitém aquesta ocasió pera felicitar als noys intellectuals *reventadors* d'en Wagner, altra *cucurulla* monstruosa, idol del rebrech d'en Pena y de la seva colla, y anunciém als nostres llegidors, com funció de desagradis al art verdader, la próxima execució del poema musical *La Perpetuitat Mística*, original del gran instrumentista Gosslawrsthonaw, compositor siberiá de gran pervindre.—*Pauet Manxa (set anys y mitj d'edat)*.»

La indignació va apoderarse de mi, y estava a punt d'estrifar el periódich quan vaig veure que s'acostava, coixejant y ab el front envenat, l'amich Pena, carregat ab un gros volúm que ab prou feynas podia dur.

—¿No veyéu que ja sou massa vell pera fer de... camàlich?

—Noy, las aficions no's perden.

—¿Qué portéu aquí?

—La vigéssima edició del estudi de *Siegfried* publicat a JOVENTUT en temps d'en Mertens: ¿vos en recordéu?

—Prou, prou!... Y ara que me n'adono: ¿qui vos ha ferit?

—Res... batussas... La canalla, ahir a la nit, va apedregarme... Com que soch el qui ha fet executar el *Parsifal*... Però vos juro que'n vaig esguerrat a més de quatre!

—Això sí qu'ho crech... Y ara, adeussiau, que ja's fa nit y las humitats no'm proban.

—Adeussiau!—

Vaig arribar á casa tremolant de rabia y ab un mal de cap que no'm deixava viure. En Pauet Manxa'n tenia la culpa: las criaturas ja no tenian respecte ni miraments.

Pera distreurem vaig dirigir-me á la biblioteca, ahont lluhian ufanosas las *Impresions y Recorts* del meu antich director Via, las traduccions del *Cyrano*, de la *Cleopatra* y de *Hänsel und Gretel*, y la colecció complerta de las obras d'en D'Annunzio, traduhidas per en Vilaregut y publicadas pels successors d'en Massó y d'en Casas, propietaris de la tipografia *L'Arxiayeng*.

Cóm cambian els temps! Ni jo'm reconeixia! De las meas obras ningú'n parlava, si bé es veritat que al publicarse—quants anys fa, Deu meu!—va ocorre lo mateix. Barcelona tampoch era com avans. Las literaturas siberiana, etiópica y neo-zelandesa havian invadit las casas, y tothóm s'expressava en termes extrany y simbólichs. La indumentaria s'havia modificat de tal manera, que un dia que vaig sortir ab una capa de giras vermellas, me varen apedregar.

Aixis passava la estona reflexionant, quan va obrirse la porta y la criada'm digué:

—Senyor: don Oriol Martí demana per vosté.

—Oh, quin honor! El successor de don Joan Mañé y Flaquer á casa meua!... Que passi, que passi!—

Y va entrar un senyor vell, de panxa respectable y adornat ab patillas blancas. El seu rostre sonrosat reflexava vida, serenitat y contentament de si mateix.

—¿Qué'l mou á visitarme, antich company de JOVENTUT?

—La necessitat de posar fi al estat actual, social y artístich. Las malas passions se remouhen y las malas llenguas no descansan. Las criaturas ens *reventan* y las classes industrials ens abandonan. El Foment del Treball Nacional está entre mans de quatre tarambanas que no fan cas de mi, y *La Nova Infancia*'ns dóna cada disgust que la nostra salut ho paga. Ara vinch de veure á n'en Tintorer, malalt á consecuencia del ditzós article. A n'ell dirli *cucurulla!*...

En Farré, el sever y actiu administrador,

bota també de rabia, y ahir no'm va deixar tranquil cantant *La Tempestad*.

El pintor Lechatgriffu exposa telas neo-modernistas qu'en Brull se cansa de *reventar* inútilment. Al teatre no s'hi pot anar: ó *reventadas* de lo vell ó éxits incomprensibles d'obras inmorals ó solzament indiscretas. En Kokhadhewilaphrankha inonda'l mercat artístich d'extravagancias y d'atreuiments; en Gosslawrsthonaw ens aixorda ab las sevas sinfonias salvatjes, y aquell furiós escriptor herètic, fa molt temps antagonista d'en Monegal (que, entre paréntesis, m'ajuda tant com pot en la meua lloable tasca) ha publicat un follet negant la existencia de Lleó XIII.

Això s'ha d'acabar, amich Zanné, y compto que vosté, desde las columnas del *Arte Universal*, m'ajudarà ab la seva ploma. He dit.—

Commogut per tanta eloqüencia y empipat també perque en Pauet Manxa m'havia tractat de pesadíssim y de petulant, li vaig prometre'l meu apoyo, y'l director del *Brusi* va anarsen majestuament.

—¿Ahont sou—vaig exclamar al quedar sol —antichs companys de JOVENTUT? Dispersats no farém res... junts... tampoch!—

En Via, momificat en la presidencia del *Instituto Agrícola Catalán de San Isidro*; fra Pompeyus Gener estudiant á fons la teogonia india, entregat á las prácticas del vegetarisme més rigorós y esperant (assentat) al Super-Hòme; l'acadèmich Modest Urgell, catedràtic jubilat, aprenentse de memoria el *Tratado de declamación* d'en Latorre; en Vilaregut, secretari perpetuo dels *Jochs Florals*; en Pena, editant de nou l'estudi de *Siegfried*; en Tintorer, parlant de l'Ibsen; en Monegal, presidint l'Ajuntament; el batlle de Sau, Busquets y Punset, visitant per vegada milionésima'l Montseny; el pintor Brull, l'antich y *suavíssim* crítich, esdevingut professor d'*Anatomia y Disección artísticas*; en Marsans, cantant sempre'l Regionalisme, la Llibertat... y *Los Segadors*; en Martí, pontificant desde'l *Brusi*, y jo, dirigint el *Arte Universal* (periòdic sense llegidors), deviam presenciar, ab las llàgrimas als ulls y sense poderho evitar, l'enderrocament dels nostres idols y de las nostras ilusions. *Sic transit gloria mundi*...

G. ZANNÉ.

LA NINA ENCANTADA

Y el bon temps havia arribat, y segadors y espigoleras invadian els camps y rostolls. Y era cosa que donava bo de veure'ls festeigs d'uns y altres a l'hora dels àpats, y la gatzarra que movian, y l'alegria y bon humor de tots plegats.

Y aquell mitj-dia era xafogós: el sol queya aplomat y potent qu'esberlava las pedras, y'ls camps exhalavan al espay, en forma d'espirlalls de fum, espessas y xardorosas, els mals humors de sas llevors fecondas y germinadoras.

Y'ls segadors y guardasegas, boca-terrosos, aprofitant la migrada ombra que projectavan gavellons y garbas, tranquilament feyan la mitj diada, sota la calda enervadora...

Y tot de cop el gos, que ajassat aprop d'ells dormitejava, ab els ulls aclucats encara comensà, a lladrugar d'esma y de mala gana...

Y un baylet roig com un perdigot, y esprimatxat, se presentà en el camp, corrent com un esperitat y ab la cara esverada...

Y ab un crit estrident y llastimós despertà a aquella gent a qui no havia pogut despertar el gos ab sos lladruchs instintius y febles.

Y'ls segadors y guardasegas se posaren drets com moguts per irresistible forsa; com si la veu del baylet fos una veu imperativa y poderosa... Y correrren vers hont els senyalava la esverada criatura.

Y al arribar al lloch, contemplaren una escena sorprenent y esgarrifosa. Demunt d'una roca, una nena rossa com l'or, ab els ulls extremadament oberts, restava inmòvil. Guardava'ls porchs, y, tot filant, havia quedat encisada...

Y alli s'estava feya horas, encarcerada, sense vida aparent, extàtica, mirant de fit a fit a un marge que hi havia alli a la vora...

Y la causa de son encis era una serp, una serp formidable y monstruosa que, redressada com un pal, lluhia al bell esclat del sol sas escatas llampants y sa pell virolada plena de clapas. Tot sovint se redressava de nou simulant un panteix, allargant son fibló verinós...

Y'ls segadors volgueren tot seguit matar a aquell reptil, tornant la vida a la infelissa criatura...

Y acostantse, un d'ells, a quella bestia infernal y encisadora, ab un cop de volant li feu saltar el cap... Mes al ensempe, com ferida per un llamp, caygué de dalt de la roca, y de cara, la nena, destrossantse'l crani...

Y'l mutilat reptil encara's retorcia y's contorsionava al voltant d'ella...

Y després els segadors y guardasegas ploraren. Ploraren per haver mort, sense pensarsho, a aquella angelical criatura; per haver segat, sense volerho, la espiga més bella de tots aquells camps.

IGNACI SOLER Y ESCOFET.

SEGONA Y ÚLTIMA

I

Al dar mercès a JOVENTUT per la inserció de mon anterior article (1), he de fer constar ab satisfacció qu'es l'únic periòdich lliberal qual conducta s'amotlla a son titol. Mercès també al senyor Monegal, per l'amabilitat d'haverme contestat. Si, al terho, s'hagués contentat ab tractar dels dos punts discutits (Ciencia, Inquisició), res hauria dit; però en son primer article, a sò de contradir-me, ataca la política de Castella y del Estat espanyol, de lo qual ne treuran molts la conseqüència de que jo defenso aquella política; y ab això si que no hi passo. Això ha posat la ploma a mas mans, abusant potser de la franca hospitalitat ab que JOVENTUT convida a totes las ideas.

Jo may vaig contradir l'esperit general del article d'en Monegal, sinò dugas afirmacions particulars sevas. Y si no'l vaig contradir, fou per creure qu'en això coincidiam. Però ara, al ampliar l'articulista la materia, veig que no coincidim, que no podém coincidir, perquè ell es manso, massa manso, y jo radical, molt més radical qu'ell.

Vosté, senyor Monegal, no veu a Catalunya més enllà del sigle viii; en termes poch clars diu qu'avans no tenian els pobles peninsulars civilisació propia; y jo afegeixo que si castellans y catalans no'ns distingim més qu'en influencias posteriors a la novena centuria, tenen rahó'ls unitaristas al proclamar la centralisació: llavors catalans y castellans no'ns distingim més que'ls castellans dels andalusos; y això, senyor Monegal, no's pot dir Som els catalans (sardans-etruschs-ibers) rassa distinta de la que viu

del Ebre enllà (ibera-celta-mora); y si influencias posteriors y innegables vingueren, no feren més que remarcar la diferencia; jo, com l'Aulestia (*Hist. Cat.*, t. 1er), veig el caràcter del català d'avuy en l'almogàvar del sigle xiv, en el tarraconens del Imperi, en l'habitant de la Iberia, Ispaan y Hesperia, de que'ns parlan els antichs.

Ab més rahó, donchs, que vosté, admeto'l text d'en Servet sobre'l caràcter castellà «gandul, lleuger, superficial y musulmà», com he dit fa dos anys, discutint ab *El Correo Español*. Es més: tots els escriptors pensan com en Servet (1). Al unificar-se Espanya (diu vosté) Castella s'imposà a Catalunya, y continuaren las quixotadas en gran escala; y jo estich ab vosté. Ara (afegeix vosté) no té remey; y jo dich que té remey, si Catalunya imposa a Espanya la Federació y la Democràcia.

Entrant ja als dos punts discutits, una observació avans. Vosté, a més dels *datos* propis, posa judicis d'altres autors, cosa contudent si aquests autors no fossin Balmès, Lafuente (M.), G. Oncken y Böldü, autors que ningú pot admetre en lo de la Inquisició. En Balmès, al jutjar la Inquisició, tenia sols els *datos* d'en Llorente, falsos casi tots; igual diré d'en Lafuente, qual *Historia* està escrita ab *datos* de tercera y quarta mà; la d'Oncken es la millor *Historia*... tipogràficament parlant, la pitjor qu'he vist pera jutjar ab fonament; a Böldü confesso no l'he llegit, però'm diuen que tampoch val (2).

II

CASTELLA Y CATALUNYA INDEPENDENTS.— Diu vosté (y diu bé) que la ciencia d'un poble depén no sols dels sabis, sinò també de la protecció del Govern, de las costums, estat juridich, etc. Vaig a seguir l'ordre de vosté. Y desde'l moment se que la literatura catalana s'adelanta en un sigle a la castella-

(1) Jaume I tracta als castellans de «gent de gran ufana é erguylosa», Campmany de «charaganes». Y res dich dels estrangers: sempre m'ha xocat aquell pasatge del ilustre Dozy: «Le peuple est gai, causeur, beau, léger; il aime à rire, à chanter, à danser au bruit des castagnettes, il est vain, querelleur et fanfaron; il ne se donne pas une bonne fête, sans que deux ou trois individus soient poignardés... En temps de paix s'occupent à faire la contrebande... Dans les temps de troubles exercent le métier de bandit... Les ratiers assésinent souvent eux qu'ils ont despoillés... De nos jours José Maria s'est rendu fameux...» (*Histoire des musulmans*, par R. Dozy.—Liv. II, chap. X.)

(2) Sols han estudiat els originals de la Inquisició: J. A. Llorente, *Histoire de l'Inquisition* (4 tom.); V de Lafuente: *Hist. eccl. de Esp.* (3 tom.) y *Hist. de las soc. secretas*; M. M. Pelayo: *Heterodoxos y La Ciencia Española*; César Cantú: *Hist. Univ. y Gli heretica d'Italia*. Ni'l nostre Puigblanch, ni Guizot, Gibbon, Prescott, Mosheim, Sismondi, etc., etc., han jutjat ab coneixement de causa.

(1). Plana 126, col. 1.ª hi havia algunas erratas en la puntuació. Escrit l'article corrents y de memoria, vaig dir qu'en Masdeu era català, sense serho; també vaig atribuir un decret contra'ls heretjes a Pere III el Gran, sent de Pere II, el de Muret.

na, italiana, etc., gracias, en part, a las relaciones ab Carlemany, per més que no eren els francs molt simpàtics als barcelonins: *urbis francorum inhospita turmis*, com cantà Nigellus. (Bofarull: *Hist. crit. de Catal.*, t. II, cap. IV). Lo que no es cert es que'ls castellans no estessin en relacions ab els de Fransa; tardaren més, però al comensar (ab motiu del casament del Rey ab la francesa Constansa), n'hi arribaren allà tants d'estrangers, qu'en deu diòcesis castellanases el bisbe era francès, y las Corts tingueren de reclamar.

PROTECCIÓ DELS GOVERNS.—S'admira vosté de que'ls comtes-sobirans compressin llibres pera las escolas. Alfons III (877), quan Catalunya no era encara independenta, ne regalava una infinitat a las escolas d'Oviedo; y basti aquest exemple entre'ls cent que puch posar. Podia afegirhi que, gracias al català Sant Ramon de Penyafort, Gregori IX manà que «a cada rector el seguis un clergue pera ensenyar las primeras lletras» (*Decretals*). Diu que's crearen las Universitats de Montpeller, Lleyda, Barcelona y Valencia. Podia afegirhi la d'Osca, hont hi havia 27 càtedras. A més, Lleyda fou la primera Universitat d'Europa en que s'ensenyà *Anatomia*. Jaume II exceptuà de la contribució als estudiants. ¿Y Castella? Cent anys avans de fundarse la primera Universitat a Catalunya, Alfons VI creava en son propi palau la de Sahagún; Sanxo la de Palencia; Alfons IX la de Salamanca; Sant Ferrán la de Valladolid; Alfons X la de Sevilla; Sanxo III la d'Alcalá. A la de Salamanca hi havia 40 càtedras; 40 més a Valladolid, ab professors italians. A Salamanca hi havia 8.000 alumnes (a Lleyda 500), y, a més de la Universitat, 27 colegis y 25 convents. Las facultats eran: «teologia, filosofia, canons, dret, medicina, música, geometria, aritmètica, astrologia, botànica y llenguas». Sant Ferrán lligesla en arts y oficis. Enrich II dona privilegis als mestres de priméras lletras. Alfons X fa venir «físicos de allende» y eximeix de contribució a las Universitats. Alfons XI paga de la seva butxaca als professors de Valladolid. Alfons VIII porta sabís de Fransa. Fou el primer d'Europa que senyalà sou fixo als mestres. (Berganza). (1)

DRET.—Diu que'ls *Usatjes* sortian de las entranyas del poble; el doctor Torras (*La*

Tradició catalana) ho prova, y la Real Academia de la Historia (*Cortes de Arag.*, t. I, pról.) demostra que fou el primer Còdex de llengua vulgar de la Edat Mitjana. Als juristas que vosté cita pot afegirhi'ls tres més grans que venen: Sant Ramon (autor de las *Decretals* famosas), Vidal de Canyelles y Fr. Bonifaci Ferrer, de fama europea. ¿Y Castella? Diu vosté que las *Siete Partidas* va necessitar-se temps per'aplicarse; jo crech qu'es sols lley supletoria, puig no l'han admesa may. Sobre si'l *Forum Judicum* es bo o dolent, ho ignoro; (1); lo que si sé es qu'en la práctica pera res servia; tants y tants eran els *presos* particulars en aquell regne.

COSTUMS.—El senyor Monegal no'n diu res; jo'n diré poch. El poble baix de Castella tenia la física com cosa de bruixas: a l'Enrich de Villena l'anomenavan nigromàntich, cremant-se de R. O. la seva llibreria. ¿Estavam millor a Catalunya? Aquí, estant malalt don Joan I, se declarà de R. O. qu'estava embuixat, y de R. O. s'envià a buscar a un juheu, bruixot célebre, pera que'l curés. Es més: «se procedió con gran crueldad é inhumanidad a cuestión de tormento contra la reina, por mandato del rey y de su consejo» (Zurita, *Anales de Aragón*) perque'l juheu digués que la bruixa era la reyna mare, Sibila. Al Eximenis, per ordre del Rey, se li prohibí escriure de política. Arnau de Vilanova se posà contra'l Papa y'ls Reys, per tindre metjes juheus. A Bolonia hi cursavan més de cent castellans. A Salamanca, segons consta en documents, hi estudiavan molts catalans, francesos y alemanys.

SABIS.—Tinch per erro d'imprenta lo que diu de que no's cultivava la Historia a Castella. La *Grande e General Estoria* es la primera universal en llengua vulgar; y afegiré que a la Edat Mitja s'escrigueren més historias y més importants a Castella que a tota Europa plegada (2). Diu que hi hagué

(1) Diu el célebre Gibbon, inglés y protestant, parlant d'ell: «Lois sages, également avantageuses pour les rois et pour leurs sujets... Les conquérans firent partager aux Romains les avantages de la liberté... Cette jurisprudence annonce une société plus policée et plus éclairée que celle des Bourguignons ou des Lombards.» (*Histoire de la Décadence et de la Chute de l'empire romain*, chap. XXXVIII, pag. 923). Afegeix Guizot, francés y protestant: «Abrid ese Código y veréis que no es bárbaro; lo veréis redactado por los filósofos de la época.» (*La Civilización de Europa*, traduc. por J. C. M. Lecc. III). El nortamericà Prescott diu: «Contiene disposiciones admirables... Su organización política fué germen de una bien ordenada libertad constitucional.» (*Hist. de los R. R. Católicos*, pag. 1.ª, cap. I, § 7).

(2) Diu el lliurepensador nortamericà Prescott (obra citada): «La Historia se cultivó más en Castilla que en ninguna otra nación de Europa.» (Libro II, cap. XIX).—Afegeix l'insigne Dozy: «La *Crónica* aurait droit a toute notre estime, même si elle n'avait qu'un seul mérite d'avoir créé la prose castillane... et cela dans un temps où les autres peuples de l'Europe, sans se excep-

(1) Vide *De la instrucción pública en España*, por don A. Gil de Zárate (3 tomos).—Corts de Valladolid (1228) decretan: «los que fuesen hi maestros que leieren... ciencia... hayan bien et... beneficios por 5 años.»—Ferrán III: «Otorgo que los escolares non den portadgo... é que vayan seguros por todas partes de mio regno; que ninguno sea osado de embargarlos, ca cualquier lo hiciese abrie mi ira.»—Alfons X (*Partidas*): «Queremos fablar de los Estudios, de los Maestros é de los Escolares... de aprender los saveres... honra deben tener los maestros é los escolares...»

teòlechs y filosops y poetas, però no naturalistas, y no ho proba. Jo vaig a probarli lo contrari. Llull, Vilanova, Martí, Vicents Ferrer, Eximenis son els únics teòlechs espanyols de la Edat Mitjana. ¿Castellans? Ni un. A Catalunya cultivaren las ciencias exactas Llull, qu'aplicà a la filosofia las ecuacions matemáticas; Arnau de Vilanova, qu'aplicà la química a la farmacia, abdós els més sabis del seu sigle; en Peretallada, y avans Altó, de Vich, mestre del célebre Gerbert, *qui in matheri plurimum studuit*. Y al llegir a Montaner (*Crónica*, c. 44), l'adelanto de la industria naval catalana, realment devian estar adelantadas las ciencias naturals. ¿Y a Castella? A Salamanca hi havia 6 cátedras de Medicina y 4 de Matemáticas (a Barcelona 2 y 1 respectivament) y 1 de Química, l'única d'Europa. A Valladolid, 8 cátedras de ciencias naturals. Alfons X fa venir quimichs d'Egipte. Alfons III (sigle ix) envià a sos fills a estudiar física a Zaragoza. Cinquanta sabis, pagats pel Rey de Castella, fan las *Tablas astronómicas*, úniques en quatre sigles. Finalment, una afirmació rodona y que ningú'm provarà sia falsa: s'escrigueren més obras (passo de 80) a Castella, *sobre ciencias naturals*, en la Edat Mitja, qu'en tota Europa plegada (1). Sobre literatura, sols diré qu'en català escrigueren Dante, Alfons X y Petrarca, y que la llengua castellana no sols es posterior a la catalana, sinó que no passarán, potser, molts anys sense que's demostri qu'es un pur dialecte del gallego. *Situm cuique*.

Sobres la Inquisició catalana, sols diré que al aplicarse aquí, estava ja establerta a Fransa, Alemanya, Italia y Navarra. Diu vosté qu'era *mansa*. No ho cregui; pitjor que la del sigle xvi; llegeixi a Puigblanch (*La Inquisición sin máscara*) y a Prescott, que'l copia (*Hist de los RR. Catól.*), y s'esgarriará. Per lo demés, las obras d'Arnau de Vilanova foren prohibidas y cremadas.

III

ESTAT ESPANYOL. — Se m'acaba'l paper y seré breu. Seguiré, senyor Monegal, l'ordre ab que vosté tracta la materia.

MORESCHS Y JUHEUS.—Foren expulsats, es

ter les Italiens, etaient bien loin encore d'avoir produit un ouvrage en prose; livre admirable... etc. (*Recherches sur... l'Espagne...* par R. P. A. Dozy, t. I, c. X, art. V.)

(1) Vide Gil de Zárate (obr. cit., llibr. V, cap I.) Afegeix el célebre lliurepensador Renan: «Les premiers ouvrages traduits de l'arabe ne furent pas des ouvrages philosophiques: la médecine, les mathématiques, l'astronomie... L'honneur de cette tentative nouvelle, qui devait avoir une influence décisive per les destinés de l'Europe, appartient a Raymond... grand Chancelier de Castille (1130). Formà autour de lui un college des traducteurs... Les relations de l'Europe avec les musulmans avaient lieu... par Toléde» (*Averroes et l'Averroïsme*, chap. II, §. I, pág 201).

veritat; però també ho es que *posteriorment* ho foren de Fransa, Inglaterra, Portugal y Alemanya, ab la barbaritat de que allà's robaren els bens y ls fills menors de catorze anys. (Prescott, obr. cit., L. II, c. XVII.) A més que la expulsió a Espanya fou més política que religiosa (Guizot, obr. cit. lecc. XII. — Pi Margall, *Las Nacionalidades*, lib. III, c. IV. V. — Lafuente, *Hist. de las Soc. Secr.*) Sols el poble valencià cremà en un dia 25.000 juheus. ¿Som o no som partidaris de la llei de majorias?

«Totas las Historias (diu vosté) diuen que desde fi del sigle xv sols tenim teòlechs y literats». Y jo li dich que no'm citaré *ni una historia* qu'aixó diga. Al sigle xvi Espanya fou la primera nació del món en ciencias naturals. Magallanes creuha'l Pacífich; Elcano dona la primera volta al món; Santa Cruz pinta'l primer mapa; Guillém inventa la brújula; Urdaneta explica'ls ciclons; Núñez inventa'l célebre *Nonius*; Felip II fa fer el primer mapa geodésich d'Europa; Rivero inventa las bombas aspirants; Muñoz calcula las *trayectorias*; Marina fa la primera carta de navegar, adoptada pels inglesos; Cardenal publica a Paris els primers llibres de Matemáticas; Pereira renova l'atomisme quimich; Salamanca adopta'l sistema de Ptolomeu, perseguit a Paris y Italia; Nebrija mideix, el primer, un grau del meridià; Trias publica 17 obras de Matemáticas. Pujan a 28 els autors qu'explicaren en llibres las faunas d'América y Africa; la Botànica arribà a son sigle d'or; pujan a 300 las cátedras de matemáticas y física; 30 a Salamanca sols; 18 a Alcalá. En fi, Espanya anava llavors al devant de totas las nacions en ciencias naturals (M. Pelayo, *La Ciencia española*; Gil de Zárate, obra cit.; Gibbon, obr. cit.; Dozy, *Recherches sur... l'Espagne*).

¿Ne vol més encara? S'imposà la ensenyança obligatoria; tres donas explicavan grech a Salamanca, aquí s'aprobava'l plan de Colón, rebutjat a Génova, Lisboa y Londres; tots els reys d'Europa tenian metjes espanyols; s'aproban las obras d'Erasme, quan Paris las condemnà; se lliura de gastos la introducció de llibres; s'envia gent a Roma, Paris y Granada pera comprar llibres; Felip II posa cátedra de Matemáticas en son palau y un jardí botànich, y dona privilegis als mestres, y cedeix a Estella 60.000 ducats, y crea la primera Biblioteca incombustible; en cinquanta anys se crean 32 Universitats, 8.000 cátedras de llatí, 300 de ciencias (70 de medicina); hi há a Salamanca 18.000 matriculats; 24 espanyols ensenyan a las Universitats de Paris, Londres, Oxford, Cambridge, Lovania, Lausana, Pisa, Coimbra, Ginebra, Tolosa, Ferrara, Diluigen, Montpeller y Nápoli; Espanya fabrica las eynas de cirurgia; y prou. No parlo de literatura, dret y arts: Velázquez, Murillo, Herrera, Calderón, Fra Lluís, An-

toni Agustí, Covarrubias, Nebrija, s'imposaren a tota Europa. (1)

Gibbon (*Histoire de la conquête de Mexique*, chap. I), prova qu'Espanya no imposà sa religió als americans; Gibbon es protestant y nortamericà. Sobres si, perseguiren als lliurepensadors, podria preguntar si hi va haver lliurepensadors avans d'en Bayls y Voltaire. Ja se sab que Lutero, etc., fins negaven la llibertat humana (*De servo arbitrio*) y alsavien cadafals als qui no pensaven com ells. S'extranya que cremessin 2.000 llibres d'un cop; donchs hi há més: Torquemada'n cremà 7.000 d'una vegada, y Cisneros 3.000. Es més encara: la reyna d'Inglaterra'n cremà 12.000 d'un cop, y París, en sis ó set voltas, uns 70.000. Felip II, al prohibir anar á estudiar al estranger, imitá á la protestant Albion, qu'havia fet lo mateix, advertint que mentres aquí no ho necessitavam perque estavem al *frente* d'Europa, á Inglaterra las conseqüencies foren deplorables. De sabis *perseguits aquí* me'n cita 17. D'en Pascual, Valdés, Virués, Lainez, Lluís de Granada, Sta. Teresa, S. Joan de la Creu, Arias Montano, Cano, Avila y Feijoo, no'n diré que foren absolts, com vosté sospita, sinó que ni foren processats. De sabis no'n condemná cap Espanya; ne *processá* sols quatre ó sis: Carriaza, León, Nebrija y Vergara, y'ls *absolgué*. En cambi, els protestants de Suïssa *cremavan* á Servet, els d'Inglaterra á T. Moro, els italians á G. Bruno. Si forem *barbres* perque *absolguerem* á sabis de según ordre, ¿qué serán aquellans nacions perque *cremaren* á sabiassos com aquells? (2)

No defenso a Espanya; si la veritat. Y pera que's vegi, confesso que desde'l sigle XVII, estém á la cúa d'Europa en tota mena de ciencias.

JOAN BARDINA.

PUNT FINAL

Conforme vaig dir en mon darrer article, dono per acabada la discussió ab el senyor Bardina, y per tant, res més objectaré. Sols faré constar que no m'he proposat ensenyar (puig encara estich en l'època d'apendre), ni, encara menys, convence al senyor Bardina. Ni m'ho proposaré may, perque ell no creu

(1) «Influyó España en el mundo más aún que por sus armas, por sus ciencias y por sus letras.» (Pi Margall, obr. cit. lib. III. cap. LXXX). «Gratulor Compluto, quod sic efflorescit omni genere studiorum. . . quum apud germanos professores nemo velit audire.» (Erasmus). (Vide Prescott, obr. cit. lib. II, cc. XIX y XX.—Gil de Zárate, obr. cit. lib. IV, c. IV.—M. Pelayo, *La ciencia española*.—Dozy, obras citadas.)

(2) «En la protestante Inglaterra para descubrir libros (heréticos) se registraban casas y personas, violando hasta el pudor y practicando el tormento.» (Cant. *Hist. Univ.*)

en Lafuente, ni en Balmes, ni en Menéndez Pelayo, ni l'Oncken. Menos creuria en mi.

Respecte al calificatiu de manso, no'm mortifica. Lo que sentiria en l'ànima fora que vosté, senyor Bardina, ó altres, poguessin dir que hi há en mi res que s'assembla á petulancia ó pedanteria.

TRINITAT MONEGAL.

A PROPÓSIT DEL «TRISTAN»

La qüestió Sampera s'ha revifat, puig aquest senyor no's conforma ab la contestació que vaig dirigirli, y'm replica (encara que sols respecte d'un dels punts tractats), en el número últim.

Procuraré ésser breu; y després de remerciar al meu amic pels inmerescuts elogis que'm dedica, crech poder concretar la qüestió en els següents extrems: primer, número de la pàgina de la partitura; según, temps que marca aquesta; y tercer, significació dels crits dels mariners.

Respecte al primer punt, no podiam estar d'acort per la rahó senzilla de que jo'm refereixo á la *edició original*, de text alemany, mentres que, segons declaració verbal del propi senyor Sampera, ell fa referencia á una edició que, á pesar d'ésser feta per la casa Breitkopf, propietaria del *Tristan*, no es en alemany, sinó en francès, y no es, per tant, una edició contenint el text original, sinó'l text traduït, de lo que se'n segueix que la compaginació es diferent. Per manera, que tots dos teniam rahó en un punt que al cap y á la fi no té importància.

Més si no la té en lo referent al número de la pàgina, la té per lo que respecta á la denominació del temps. En la edició francesa, al traduir el text, s'ha traduït també'l nom de cada temps substituint la qualificació alemanya, qu'emplea Wagner, pel seu correlatiu italià. Y al transplantar el nom dels temps s'ha comés un grave error, ab lo qual quedan enganyadas las personas que, com el senyor Sampera, han de recorre á las traduccions. En els compassos que'ns ocupan, que (prescindint del número de la pàgina), son en totes las edicions del món els setze últims del primer acte, en Wagner va marcar el temps en la partitura original ab la paraula *schnell*, y aquesta es la que's troba en totes las edicions de text alemany. Ara bé: al traduirlo al italià s'ha qualificat de *presto* ab extraordinaria lleugeresa, incorrent en un error no menys extraordinari. Sápiga l'amic Sampera que'l temps qu'en alemany s'anomena *schnell* no es ni será may el *presto* dels italians; la paraula que li correspon exactament es *vivace*; y'm sembla qu'entre *vivace* y *presto* hi há alguna diferencia.

Tal afirmació puch molt categòricament

probarla ab un exemple que'l senyor Sampera'm dona fet inconscientment, en el seu article. Al referirse a *L'Or del Rhin* parla d'un temps $\frac{9}{8}$ que marca *molto vivace*. Donchs aquest temps en la edició original (que tinc a la disposició del amic Sampera) porta marcat *sehr schnell* (1). Y si nostre amic se pren la molestia de buscar la pàgina 142, trobarà sens dubte un *vivace* que, aixís mateix, puch ensenyar-li com en alemany diu *schnell*, es a dir, un cas exactament igual al nostre del *Tristan*. Vegi, donchs, en Sampera'l poch cas que n'ha de fer de las traduccions; y no soch jo sol qu'ho sostinch, sinó qu'ell mateix ho afirma al citar-me las següents paraules del magnífich estudi de Ch. Cotard: «La version française est si éloignée de l'original que nous avons dû nous reporter au texte allemand.» Aquesta es la veritat pura.

Espero que'l senyor Sampera, tan gelós del verdader moviment del temps, se farà càrrech de la diferencia que va del temps *viu* al *precipitat*, y per tant substituirà per un *vivace* l' *presto* de la seva partitura, ab lo que veurà que Wagner no va proposarse fer patir a ningú del pit, com en Sampera va dirnos referintse als mariners d'aquesta escena.

Queda l'últim punt per aclarar, y en aquest, com qu'es qüestió d'interpretació, ja'm sembla més difícil convèncer. En Sampera, ab textos que cita, pretén demostrar que'ls crits *Ho he* representen las maniobras d'a bordo. Mes llegintho bé, ni en Cotard ni en Kufferath afirmen tal cosa. En el comentari d'en Cotard no trobem una sola paraula que'ns parli de *maniobras*; y'l propi Kufferath diu que aquestas se verifiquen «pendant que Kurwenal fait connaître l'objet de sa mission», lo qual té lloch una escena després de la que'ns ocupa.

Peró, ademés d'aquests textos, hi ha altres estudis detalladíssims del *Tristan* en que no he sabut trobarhi lo que'l senyor Sampera pretén. Aixís, entre'ls millors tractadistas musicals d'aquesta obra, puch citar-li a Hans de Wolzogen (traduït al francès pel propi Ch. Cotard), a Albert Heintz y a Max Chop (encara no traduïts), y en cap d'ells s'hi llegeix res contrari a lo que vinch sostenint.

Sàpiga l'amic Sampera que si lo qu'ell pretén hagués sigut la intenció del autor, no faltaria una nota en la partitura ordenant, *junt ab aquells crits*, la execució de las maniobras. Y en Wagner, tan amic de las acotacions, no'n coloca cap en dit passatge. Peró ademés: las paraulas que segueixen als crits *Ho-He* (exclamacions de joia), diuen textualment: «Al pal major!—Amunt las velas!», lo qual no significa que s'estigui executant en aquell precís moment, sinó que, pel contrari, es la ordre pera que's porti a efecte en la escena següent, qu'es lo qu'en Kufferath

descriu. Y l'efecte de las maniobras qu'en ella l'espectador s'imagina darrera las cortinas de la tenda, no es produït pels cants dels mariners (puig llavors ja no se sent), sinó pel magnífich acompanyament orquestral d'aquesta escena.

El senyor Sampera insisteix en que: no's pot fer cas de las indicacions dels autors! Jo li repeteixo que sense respectarlas no's pot anar en lloch. En aquest particular no'ns entendriam may. Res me diu dels restants arguments que vaig oposarli, y pera no cantar la palinodia excusa sa equivocació dihent que va ésser una trampa a fi de veure si m'agafava. Ay, qu'espabilat! Agafarme a mi, que de resultas de la *seba* wagneriana ja no faré res més de bo en tota la vida!

Peró'l meu amic es incorretjible, y per postrar las emprén ab *L'Or del Rhin*, que probablement no haurá sentit. Jo puch afirmar-li que'l sincopat del martelleig dels nibelungs ha arribat molt clara y ritmadament a mas orelles, dirigit per en Richter, en Mottl, en Fischer, y fins el propi fill de Wagner, peró ab seguretat que no'l sentiriam si'l dirigís un idol del senyor Sampera, com en Mertens ó en Mascheroni.

Y d'alló de que'l pitjor intérprete d'una obra sigui son autor, qu'en dirá ara, després d'haver sentit *Una vida d'héroie* per l'Strauss? No hi troba tot un abim de diferencia quan aquest mestre dirigeix sas composicions, de quan dirigeix a Beethoven? L'autor d'una obra d'art musical, serà, per regla general, el seu millor intérprete; si alguna excepció's troba, vindrà en corroboració de la regla.

Pera terminar, reproduhirém las eloqüents paraulas del gran crítich H. J. Chamberlain, referents a la manera com deu estudiar-se y comprendre a Wagner (1):

«La chose essentielle, la seule absolument indispensable pour comprendre Wagner artiste et saisir le sens de ses œuvres de théâtre, c'est de déterminer la nature de son génie. Or, Wagner fut toujours, et avant tout, et dès sa jeunesse, POÈTE DRAMATIQUE. Certes, il serait paradoxal de prétendre que le musicien n'a chez lui qu'un rôle secondaire; mais ce qu'il faut comprendre, c'est que le musicien n'existe que comme une des faces du poète. Comme Wagner lui-même l'a dit, le musicien est l'élément féminin, et, par sa nature même, cet élément, s'il n'est pas secondaire, est du moins subordonné, et il ne crée qu'autant qu'il a été fécondé par l'élément mâle, le poète. C'est donc le poète, le poète dramatique qu'il faut, avant tout, arriver à reconnaître en Wagner.»

¿No es veritat, estimat amic Sampera? Si vosté no ho entén aixís, qu'hi farém! Y ara perdoni si dono per terminada aquesta polèmica.

JOAQUIM PENA.

(1) La paraula *sehr* significa molt.

(1) Le drame wagnérien.

TEATRES

L'ALLEGRIA CHE PASSA.

No ja d'estreno de la traducció, sinó de verdader estrenó de l'obra pot calificar-se la representació de *L'allegria che passa* donada per la cada dia més simpàtica companyia de la Vitaliani. Puig si bé es veritat que la va dar a coneixre en Gual ab una horadesa y una convicció artísticas may prou alabadas, las cirunstancias especiales del «Teatre Intim» feyan que sols un reduhit número d'amateurs poguessin disfrutarse. Aixís, donchs, el public en general, y nosaltres ab ell, sols per las representacions del «Teatre Liric Català» la coneixíam; lo qual vol dir que no la coneixíam gens ni mica, ó lo qu'es igual, que sols ne coneixíam la parodia, com ens proposém demostrar.

Es a nostre entendre *L'allegria que passa*, més que un superb quadre de color, més que un cant alegre y triómfal als bohemis de la vida, als senzills y lliures caminants que no tenen recorts y viuen d'esperansas; es, més que tot aixó, la vera dissecció, en poètic y sentit contrast, de dugas ànimas ingenuas, igualment ricas d'ilusions, igualment candorosas y esperansadas, però enamoradas de dos ideals ben distints que representen, per cada una d'ellas, lo desconegut ab tot el misteriós encis que té lo desconegut per tot esperit verge y somniador, que veu sempre una realitat, la que toca, més lletja de lo qu'es, y se'n pinta una d'ilusoria, no tan hermosa com creu.

En Joanet y Zaira son aquestas dugas ànimas, aquestos dos tipus que presenta en Rusiñol ab un sentiment y una poesia tal volta massa refinats com á copia directa de la realitat, però ben humans en el concepte més ample y elevat de la vida. En Joanet, fill del batlle d'un poble tranquil, de vida sedentaria y ociosa, se sent atret per lo desconegut d'un més enllà de las montanyas; y l'Alegria, que passa representada per un carro de *saltimbanquis*, estutx misteriós d'una gentil y melancòlica donzella, acaba d'excitar la seva febroseca y may satisfeta imaginació. Zaira, la filla del misteri, de pares ignorats, que no té llar ni patria, y viu y viurà sempre en moviment incessant, se sent també atreta per lo desconegut qu'ovira y deixa enrrera; y ella, qu'es l'Alegria que passa, sent melancòlicament la set d'un altre ideal, d'un ideal de pau y quietut, d'amor tranquil y arrels ben fondas, d'una vida serena basada en fermes recorts qu'engendran las més dolsas anyoransas.

Aquests dos tipus, concebuts per en Rusiñol ab una ingenuitat que'ls fa encara més interessants, posats en contacte y fentse mutuament la confidencia de las sevas ilusions y desenganys, forman el fons de l'obra, obra

d'una filosofia senzilla, però humana, y d'una poesia y sentiment exquisits.

No'ns hem d'entretenir en considerar el march; tots els demés tipus y elements que complementan el quadro responen perfectament á la idea del autor de posar devant per devant, en armónich contrast, aquells dos oposats ideals.

Potser l'obra, teatralment, té defectes; potser hi há alguna escena massa llarga per ésser secundaria; potser l'autor ha exagerat en alguns detalls la verdadera bohemia; potser la música insisteix massa en un to planyivol d'efecte enervant; però si tals defectes hi há, son ben petits pera que puguin fer tort á l'obra.

Ara bé: la senyora Vitaliani, á qui hem de tributar un doble aplauso suplementari, primer per haver posat en escena obras d'autors catalans, honrant aixís l'art de nostra terra, y segon per haverse encarregat en *L'allegria che passa* d'un paper relativament insignificant... si es que hi há papers insignificants pera las gran actrius, ha fet del tipo de Zaira una verdadera creació, li ha donat tot el sentiment, tota la poesia, tota la fe, tota la ingenuitat, tota la melancolia y tota la recansa que'l personatge reclama. La hermosa escena ab Joanet la va dir més que ab la boca ab l'ànima, ab una varietat de matisos, ab unas inflexions de veu y ab unas modalitats d'expressió que sols se troban quan es l'ànima qui parla, quan se viu espontaniament un tipo que's sent y's comprén. Y lo mateix podriam dir de la cansó que recita. En Rizzoto, si bé no va estar á tanta altura en el difícil personatge de Joanet, sobre tot en las primeras escenas, va donarli molt relleu, arribant á fer un digne paper al costat de la Vitaliani. En Sainatti, á qui's deu la traducció (ben discreta si's té en compte lo breu del temps y las grans dificultats qu'ofereix l'obra), fa de *Clown* ab forsa naturalitat y desembrás, y un gran luxó de detalls ben observats. Llástima que no tingui una veu més potent. Els demés ben discrets, si exceptuém el que fa d'alcalde y'l *mandra*, que no'ns satisfieren gayre.

En quant a en Duse, mereix capítol apart. En altrás obras ja'ns havia donat probas d'ésser un actor de talent, especialment en papers de caràcter, que li van molt millor que'ls de galán jove. Ab *Cop de puny* (*Pugno di ferro*) ens ha demostrat qu'es tot un actor; que á més de tenir talent, á més de possehir intuició artística, es un gran observador de la vida. Sols qui reuneixi ab dugas qualitats pot fer un paper qu'exposa al actor á caure en ridicul (pot darne fe'l senyor que'l feya al Tivoli). En Duse va trobar la nota justa, presentant el tipo ab tota la fatxenderia, ab tota la petulancia, ab tota la serenitat marrullera y ab tot el desvergonyiment y olímpich despreci que convenen á un Hércules de carrers y plassas.

No acabariam mai de citar les seves actituds, moviments y gestos, tots apropiadíssims, encertats, y naturals en el tipus. En fi, com hem dit, el senyor Duse va trobar el difícil secret de fer apareixe finament artístich un tipus tan vulgar y xabacà com es el que presenta l'autor.

També mereix un aplauso sincer la direcció artística per l'ambient, per la vida del quadre, pel moviment de les masses, y en general (salvant petits accessoris de guardarropia), per tots els detalls de presentació escènica.

Y... tornant al principi d'aquest article: com al Tivoli no'ns havien donat res de tot això, ni que de lluny s'hi assemblés; com que'ls qu'allí interpretaven la Zaira y'l Joannet no feyan més que dir paraules mal lligades y més mal sentides; com que'ls que feyan de *Cop de puny* y de *Clown*, més que fer art semblava que fessin brometa, y'ls comparsas també semblava que fessin brometa, y de la escena ningú se'n cuidava, ó al menys semblava que ningú se'n cuidés, vetaquí per què hem dit y repetim que *L'alegria que passa* encara no la coneixíam.

Aprenghin per un'altra vegada. No'ls hi demanem pas qu'ho fassin tan bé; ab molt menys ens acontentaríam. Per la nostra part (ho dihem ab tota bona fe y bon desitj), no'ls hi escatimariam aplausos ni deixariem d'encoratjarlos si en endavant demostrassin no més que un vint per cent de la bona voluntat, fe y entusiasme artístich qu'han demostrat tenir la Vitaliani y la seva modesta y treballadora companyia.

Fins la setmana entrant no podem parlar dels últims estrenos. El primer, esperat ab gran interès pels vers amants del art català, es el d'un nou drama d'en Guimerà *Arrán de terra*, que traduït al italià haurà representat dimars la companyia de la Vitaliani. El segon es el de *La reina y la comedianta*, al Principal, també'l mateix dimars, per la companyia de la Tubau.

Fora d'això no han ocorregut grans acontèiments. A Novetats, pel benefici d'en Duse, s'posà *L'onore*, obra que, com sempre, interessà al públich. Tant el beneficiat com en Rizzotto obtingueren merescuts aplausos. S'ha repetit *Le opere di Finia*, *La Locandiera*, una de les obres mestres del teatre clàssich italià, que diu la Vitaliani ab una intenció y finura notables, y *Cavalleria rusticana*. A propòsit d'aquesta obra hem de fer una rectificació. Per una momentània confusió d'idees deyam al parlarne que Turiddu era marit de Santuzza, sent aixís qu'es el seu amant. Encara qu'aquest cambi en res modifiqui les consideracions de caràcter general que'ns suggeria l'obra, fem constar l'error ó confusió perquè la veritat es avans que tot y no'ns

agradaria que surtis un espabilat que'ns ho tirés en cara.

Al Tivoli la companyia d'en Borrás ha donat la *reprise* de la tragedia sacra d'en Guimerà *Jesús de Nazareth*, una de les obres millors del gran poeta qu'es gloria de nostra literatura.

No'ns entretindrem a parlarne, perquè tindriam d'ésser molt severos ab en Borrás, ab els demés actors sens excepció, y ab els pintors escenògrafs. Posar el *Jesús* tal com l'han posat, es voler collocarlo al nivell d'aquelles *Passions* tan carrinclonas que's representaven anys enrera. Tota la sublimitat tràgica, tota la vaguetat poemàtica que tan bé traduïen els robustos versos d'en Guimerà elevantnos a regions més puras, resultan desvirtuades per una interpretació y representació *ultra-teatraleras*, completament renyidas ab un'obra que demana molta senzillesa y ingenuïtat, y qu'es refractaria més que cap altra als artificis y convencions de la escena.

No ja sols individualment: fins els conjunts, ó sigan les masses, se movian ab un encarament, que recordavan els *coros* de les òperas.

No hi há cap dubte qu'aquests conjunts que tant contribuïen al efecte escènich es lo que's miran ab menos empenyo nostras companyias. Desd'en Tutau, que tant se'n cuidava a voltas, sols recordem a n'en Gual qu'hagi demostrat algun cop saberne. Bon exemple'n donà ab aquells dos finals d'acte de *La Culpable*, qu'emocionaren de debó pel moviment y vida ab que foren per ell presentats.

EMILI TINTORER.

NOVAS

No disposem d'espai pera donar compte ab la extensió deguda dels *meetings* celebrats el darrer diumenge a Bellvis (Lleyda) y a Vilallonga del Camp (Tarragona), baix els auspicis de la *Unió Catalanista*.

Sols podem dir que un y altre acte, revestiren no ja sols extraordinaria importància, sinó verdadera solemnitat, podentse tenir per ben cert que aqueixos *meetings* de propaganda catalanista seràn de gran transcendència practica en aquelles comarcas.

Tots els oradors foren religiosament escoltats y frenèticament aplaudits. Tant a Bellvis com a Vilallonga, y en aquest darrer punt al mitj de la plassa, fou cantat ab grans entusiasm, per moltes mil animas, l'himne de la nostra terra *Los Segadors*.

Ab certa sorpresa varem llegir en un diari d'aquesta capital la següent *gacetilla*:

«Los catalanistas de esta ciudad han cele-

brado una reuni6n, en la cual acordaron luchar en las pr6ximas elecciones de diputados a Cortes »

En aquella 6poca que la paraula *catalanista* no necessitava explicacions, perque ella sola ja ho deya tot, no hagueram tingut d'agafar la ploma pera protestar en nom de la dignitat dels fills de Catalunya que m6s tre vullan per6 vindicar 6 sa patria; per6 avuy, que desgraciadament aquell nom venerable's fa servir per alguns, no com 6 bandera de la patria, sin6 com 6 bandereta de partit politich, no com 6 emblema d'una justa causa de reivindicaci6, sin6 com 6 mostra d'establiments 6 botiguetas m6s 6 menys disfressadas ab el sobrenom d'artisticas, avuy els que no est6m tarats per la malura que se'ns ha ficat 6 casa, hem de dir ben alt que'l Catalanisme no'n vol res de totes aqueixas mentidas, y que sols poden admetre la farsa de las elecciones, no ja'ls ignocents, sin6 aquells qu'han demostrat que qui falseja'l sentit verdader de la doctrina catalanista, se troba en disposici6 de cometre 6 d'acceptar tota mena de falsificacions.

Sobre'l tema «La Europa en el passat siglo» don6 la setmana passada una conferencia al «Ateneo Barcelon6s», en Frederich Le6n y Luque, remarcant els contrastes que ofereix la hist6ria en dit periodo de temps, puig en tant qu'han sigut destruhidas vilment per las grans potencias las llibertats de molts pobles en nom d'una civilisaci6 falsa y criminal, s'han multiplicat els descobriments y avensos cientifichs d'una manera assombrosa.

El senyor Le6n y Luque fou merescudament aplaudit y felicitat al acabar sa interessant conferencia.

Entre'ls molts treballs que vol portar 6 terme durant el present curs l'Agrupaci6 excursionista «Montanyenchs», mereix nostre sencer aplaus 6 de la inauguraci6 dels «Dijous cl6ssichs», 6 sia una serie de vetllas en las que's donar6 lectura de las mellors obras del renaixement catal6.

La d'avuy consisteix en la lectura del *Canig6*, llegenda pirenaica de Verdaguer, que ocupar6 dugas setmanas; seguint despr6s altras de Guimer6, Apeles Mestres, Aguil6, etc., etc.

Comensar6n las lectures 6 las nou y mitja de la vetlla.

L'«Associaci6 Escolar Republicana»'ns comunica que, ab desti al Certamen escolar cientifich literari organissat per la mateixa, s'han rebut 35 treballs.

El jurat calificador de dit Certamen est6 compost pels doctors don Telesforo Aranza-

di, don Llorens Benito, don Joan Gin6 y Partag6s y don Santiago Mundi.

Hem tingut ocasi6 de provar el celebrat Xampany Catalunya, qu'elabora l'antiga casa Francisco Gil, de Reus, fundada en 1867, y de la qu'avuy ne son propietaris els senyors Mir6 y Tarrag6.

Dit Xampany resulta superior 6 molts dels seus similars, y es garantia de sa bona fabricaci6 la circumstancia d'esser la casa Gil la primera qu'elabor6 xampanyes 6 Espanya, augmentant ab els anys el cr6dit de sos articles.

El dip6sit 6 Barcelona del Xampany-Catalunya's troba al establiment d'en Lluís Monnegal, Rambla de las Flors, 16.

Hem rebut una reducci6 pera piano de la composici6 *Visca l'Autonomia de Catalunya! (Cant de llibertat)*, m6sica del mestre A. Marcano (fill).

L'efecte produhit per l'article d'en Pompeyus Gener *Avant sempre!*, qu'aparegu6 en nostre anterior n6mero, ha sigut tal, que per rahons de patriotisme y accedint gustosissimament 6 las indicacions de numerosos elements catalanistas, n'hem fet una gran tirada en fullas soltas, qu'hem enviat 6 totes las entitats catalanistas pera que's serveixin repartirlas gratis 6 qui las solliciti. Tamb6 s'entregaran gratis en nostra redacci6 6 qu'indemani.

Haventse aixecat la suspensi6 de garantias, entenem que la millor manera de fer veure lo invariable de nostra actitud, es publicar profusament aquest article, verdader manifest de JOVENTUT devant del centralisme y de la opini6 en general.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admet6n els que no s6n in6dits.

No's tornan els originals.

Se donar6 compte de las obras rebudas en aquesta redacci6, y de las qu'ho mereixin se'n far6 cr6tica.

Preus de suscripci6.

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
	Mitj any.	4'50	»
	Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESpanya:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
	N6mero corrent	20	C6ntims.
	» atrassat, ab folletins.	40	»
	» sense folletins.	25	»

Fidel Gir6, impressor. — Carrer Valencia, 311.